

RAPORT: **Finansowe DNA Polek i Polaków 2020**

Część 4

Pożegnanie z lokatą i co dalej?

Raport powstał przy współpracy z: **analizy^{pl}**

 Santander

Koniec ery depozytów

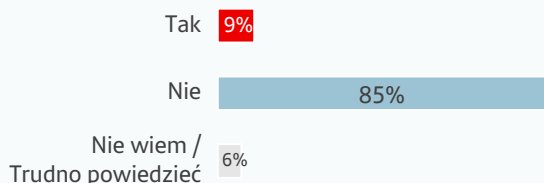
W 2020 r. Rada Polityki Pieniężnej (RPP) obniżyła główną stopę procentową (tzw. referencyjną) prawie do zera po raz pierwszy w historii. To oznacza nie tylko niższe raty kredytów, ale i symboliczne oprocenowanie na lokatach i kontach oszczędnościowych. Przy ok. 3% inflacji Polacy stoją przed dużym wyzwaniem – co rozsądnego zrobić ze swoimi oszczędnościami, które realnie tracą na wartości.

Z naszego badania wynika, że ponad jedna piąta Polaków (22%) posiadających oszczędności rozważa ulokowanie ich na rynku nieruchomości w perspektywie najbliższych 12 miesięcy. Wysoki próg wejścia sprawia jednak, że to nie jest inwestycja na każdą kieszeń. Ponadto, nowa rzeczywistość podczas pandemii, w której już nie trzeba być na miejscu, żeby studiować albo pracować, może sprawić, że ceny najmu spadną. To argument za tym, żeby rozłożyć swoje oszczędności na różne kategorie instrumentów. Jednym z nich są fundusze inwestycyjne. To jedna z najłatwiej dostępnych metod budowania majątku. Ale czy my, Polacy, wiemy, czym one w ogóle są?

Co Polacy myślą o inwestycjach finansowych?

Trzech na czterech Polaków słyszało o funduszach inwestycyjnych, a w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców trudno znaleźć kogoś, kto nie słyszał (92% odpowiedzi pozytywnych). Nieco ponad połowa osób z wykształceniem podstawowym (55%) oraz 89% osób z wykształceniem wyższym wie, że są takie rozwiązania. Im wyższy dochód na osobę lub całe gospodarstwo domowe, tym większe prawdopodobieństwo, że ktoś kiedyś słyszał lub bliżej poznał fundusze inwestycyjne. Choć

Czy posiada Pan/Pani jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych?

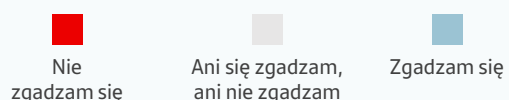

 Liczebność próby badawczej = 628

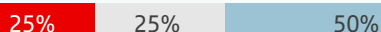
większość Polaków o nich słyszała, to w sumie jednostki ma tylko 6% ogółu badanych. W grupie osób posiadających oszczędności w fundusze zainwestowało 9% ankietowanych.

Z badania wynika, że z inwestowaniem w fundusze Polacy wiążą pewne obawy:

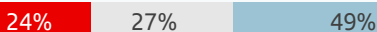
Czy zgadza się Pan/Pani lub nie zgadza z następującymi twierdzeniami

To produkt skierowany raczej do osób zamożnych

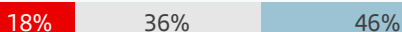
To inwestycja, która wiąże klienta na długie lata

To produkt skomplikowany, wymagający dużej wiedzy

To produkt bardzo ryzykowny

 Liczebność próby badawczej = 751

51% badanych uważa, że fundusze inwestycyjne to produkt raczej do osób zamożnych.

Tymczasem, w przypadku większości funduszy inwestycyjnych otwartych (FIO), można zacząć inwestować, dysponując kwotą nieprzekraczającą kilkaset złotych. Pierwsza wpłata waha się od 50 do 1 000 zł.

49% badanych uważa, że fundusze inwestycyjne wiążą klienta na długie lata.

Fakty są takie, że w funduszach inwestycyjnych otwartych (FIO) zlecenie wypłaty środków można złożyć w każdej chwili, a jego realizacja trwa maksymalnie 7 dni. W praktyce, w przypadku wielu towarzystw, nawet krócej.

46% badanych uważa, że fundusze inwestycyjne są skomplikowane i wymagają zaawansowanej wiedzy finansowej.

Istotną zaletą funduszy jest dywersyfikacja tego, w co inwestują. Wymaga to dużej wiedzy, ale zajmują się tym certyfikowani zarządzający. To oni podejmują decyzje inwestycyjne w funduszu, w który zainwestowali jego klienci. W zrozumieniu działania funduszy inwestorom mogą pomóc doradcy w banku lub np. ratingi Analiz Online, czyli oceny przyznawane przez niezależny ośrodek badawczy, zakończone przyznaniem od jednej (najstabsza ocena) do pięciu gwiazdek (najwyższa ocena) za jakość funduszu.

46% badanych uważa, że fundusze inwestycyjne są ryzykowne.

Oferta funduszy jest bardzo szeroka, a poziom ryzyka zróżnicowany. Są takie, które inwestują w obligacje skarbowe o bardzo niskim poziomie ryzyka, jak i w akcje, gdzie jest ono istotnie wyższe. Jest też mnóstwo rozwiązań „pomiędzy” – funduszy stabilnego wzrostu, zrównoważonych itp. W wyborze funduszy, które są dla nas najbardziej odpowiednie, pomaga wypełnienie ankiety inwestycyjnej, wymaganej przez dyrektywę europejską MiFID dotyczącą rynku instrumentów i produktów finansowych (ang. Markets in Financial Instruments Directive). Poza tym istnieją proste zasady pozwalające na ograniczanie ryzyka, jak regularne wpłaty rozłożone w czasie (uśrednianie cen nabycia), podział środków pomiędzy kilka funduszy inwestujących w różny sposób (dywersyfikacja). Wiele osób dzieli też środki na portfele inwestycyjne, aby móc realizować długoterminowe cele w sposób bezpieczny

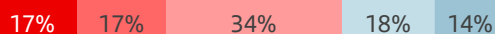
i ryzykować mniejszą kwotą, wykorzystując okazje rynkowe. Badani odnieśli się również do trzech stwierdzeń o funduszach o pozytywnym wydźwięku. Zdecydowanie najwięcej osób zgadza się z tym, że inwestując w fundusze powierza się pieniądze profesjonalistom (32% wskazań).

17% ankietowanych uważa, że fundusze to produkt elastyczny, w którym nie zamrażamy pieniędzy na dłuższy czas. Dokładnie tyle samo wskazań dotyczy tego, że to produkt pozwalający na osiągnięcie wysokich zysków, przy czym tutaj aż 46% badanych nie miało opinii.

Czy zgadza się Pan/Pani lub nie zgadza z następującymi twierdzeniami

■ 1 - Zdecydowanie się nie zgadzam ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 - Zdecydowanie się zgadzam

Inwestując w fundusze powierza się pieniądze profesjonalistom

To produkt elastyczny, który nie zamraża pieniędzy na dłuższy czas

To produkt pozwalający na osiągnięcie wysokich zysków

 Liczebność próby badawczej = 751

Komentarz eksperta

W finansowe DNA Polaków jest wpisana awersja do ryzyka i to przede wszystkim tym należy tłumaczyć decyzje dotyczące pomnażania majątku. Dotychczas przeważająca większość Polaków gromadziła oszczędności na depozytach, jednak rok 2020 spowodował, że nawet najbardziej zachowawcze osoby szukają nowych sposobów pomnażania majątku. Aby w rzeczywistości niskich stóp procentowych osiągać zyski konieczna jest weryfikacja wiedzy na temat inwestowania. Okazuje się, że boom na inwestycje z 2006 r. i późniejsze spowolnienie utrwaliły w Polakach fałszywe przekonania dotyczące funduszy inwestycyjnych. Przykładem tego może być fakt, że niemal połowa badanych (49%) błędnie sądzi, że fundusze inwestycyjne wiążą klienta na długie lata, a ponad połowa (51%), że to forma pomnażania majątku tylko dla osób zamożnych. Tym, co przekonuje Polki i Polaków do rozważenia inwestycji poprzez fundusze, są atrakcyjne zyski (21%) i elastyczność (6%) oraz chęć dywersyfikowania (7%). Dodatkowym argumentem, który może skłonić do tej formy pomnażania oszczędności, jest możliwość samodzielnego wyboru i zakupu jednostek poprzez e-bankowość czy platformy TFI, w prosty i wygodny sposób.

Monika Szlosek

Lider Obszaru
Oszczędności i Inwestycje
Santander Bank Polska S.A.

Zysk pewny, czy wysoki?

Większość badanych woli unikać nadmiernego ryzyka inwestycyjnego – 82% wybiera zysk mniejszy, ale pewny. Z kolei prawie połowa (46%) deklaruje, że wycofuje środki, gdy inwestycja zaczyna tracić na wartości. Oszczędzając lub inwestując, 60% badanych dzieli pieniądze na różne produkty finansowe.

Te odpowiedzi wpisują się w preferencje Polaków, którzy wolą jak najbezpieczniejsze sposoby budowania majątku. Na przykład depozyty terminowe (lokaty bankowe i konta oszczędnościowe), na których na koniec września 2020 r. było zgromadzone prawie 232 mld zł¹. To o ok. 75 mld zł więcej niż we wszystkich szeroko dostępnych funduszach inwestycyjnych. Polacy zdają sobie jednak sprawę, że jest to nieefektywne –

dwie trzecie badanych (67%) stwierdziła, że lokaty są mało lub bardzo mało zyskowną formą lokowania pieniędzy.

To, że Polacy nie lubią podejmować ryzyka, widać po odpowiedziach badanych związanych z tym, co zniechęca ich do zainwestowania w fundusze. Zdecydowanie najczęściej, bo aż 38% wskazań padło na „niepewność zysków, duże ryzyko”.

Awersja do ryzyka części Polek i Polaków do pewnego stopnia wynika z doświadczeń z czasów kryzysu finansowego sprzed ponad dekady. W okresie hossy w latach 2006-2007 na giełdę i do funduszy akcji płynęło po kilka miliardów złotych netto miesięcznie, a na rynku pojawiło się wiele nowych osób zwabionych perspektywą wysokich i „pewnych” zysków. W czerwcu 2007 r. w szeroko dostępnych funduszach akcji i mieszanych (z domieszką akcji) było ulokowane 85% wszystkich pieniędzy zainwestowanych w fundusze. Tylko co

Co Panią / Pana zniechęca do inwestowania w fundusze inwestycyjne?

Liczebność próby badawczej = 512

Im dłuższa inwestycja, tym szansa na zysk rośnie*

* dane historyczne za lata 1995-2020 na przykładzie średnich wyników funduszy akcji polskich

Źródło: Analizy Online

dziesiąta złotówka pracowała wówczas w rozwiązaniach obligacji². Wraz z krachem sytuacja się odwróciła – wielu inwestorów (zwłaszcza tych nowych) zraziło się do inwestowania na rynku akcji, zarówno bezpośrednio jak i poprzez fundusze. Dziś to fundusze obligacji są zdecydowanie najpopularniejszą kategorią szeroko dostępnych funduszy – jest w nich ulokowane prawie 2/3 wszystkich środków. Fundusze akcji stanowią tylko 13% tego rynku³.

Jednym ze sposobów na ograniczenie ryzyka poniesienia straty jest wydłużenie tzw. horyzontu inwestycyjnego, czyli okresu, w którym zamierza się inwestować. Na przykładzie wykresu z lewej strony widać, że im dłużej pieniądze pracowały w przykładowym funduszu akcji polskich, tym wyższa była szansa na wypracowanie zysku. Już w pierwszym roku inwestycji prawdopodobieństwo na wypracowanie zysku z przeciętnego funduszu akcji polskich wyniosło 58% i wyraźnie rośnie z każdym kolejnym rokiem.

Co skłania do inwestowania?

Z jednej strony Polacy boją się ryzyka związanego z inwestowaniem, ale z drugiej zachęcają ich wysokie potencjalne stopy zwrotu. Do inwestowania w fundusze ponad jedną piątą Polaków skłoniłaby możliwość osiągnięcia atrakcyjnych zysków (21%). To najczęściej wybierana konkretna odpowiedź przez badanych. Prawie połowa (44%) nie potrafiła powiedzieć, co mogłoby nakłonić ich do inwestycji w fundusz.

W ostatnich 10 latach najwyższe wyniki wypracowały fundusze akcji amerykańskich i globalnych rynków rozwiniętych, które również w dużej mierze inwestują w Stanach Zjednoczonych. Bardzo dobrze radziły sobie fundusze polskich i globalnych obligacji – w szczególności polskich obligacji skarbowych długoterminowych – czyli tych bardziej wrażliwych na zmianę stóp procentowych. Stało się tak, ponieważ w ostatniej dekadzie RPP obniżyła główną stopę referencyjną stopniowo aż do obecnych 0,1%, co pozytywnie wpływało na wyniki funduszy obligacji. W czołówce znalazły się również fundusze akcji europejskich i azjatyckich. W ostatniej dekadzie zdecydowanie słabiej radziły sobie natomiast fundusze akcji wybranych rynków wschodzących – w tym tureckich i polskich.

Wynika z tego, że inwestowane kwoty warto rozdzielać pomiędzy różne aktywa (dywersyfikacja) i okresowo weryfikować (rebalancing).

Co skłoniłoby lub co skłoniło Pana/Panią do inwestowania w fundusze?

 Liczebność próby badawczej = 512 (osoby, które posiadają oszczędności i słyszały o funduszach)

Wyniki najlepszych grup funduszy w ostatniej dekadzie*

Fundusze	Stopy zwrotu	
	10 lat**	Średniorocznie
akcji amerykańskich	117%	8,1%
akcji globalnych rynków rozwiniętych	76%	5,8%
obligacji polskich skarbowych długoterminowych	51%	4,2%
obligacji globalnych korporacyjnych	46%	3,9%
obligacji polskich długoterminowych uniwersalne	46%	3,9%
akcji europejskich rynków rozwiniętych	46%	3,8%
obligacji polskich korporacyjnych	38%	3,2%
obligacji polskich uniwersalne	30%	2,7%
mieszane zagraniczne zrównoważone	30%	2,7%
akcji azjatyckich bez Japonii	29%	2,6%

*wyniki średnich dla danych grup funduszy; **październik 2010 - październik 2020

Źródło: Analityz Online

Część badanych posiadająca oszczędności zdaje sobie z tego sprawę. Chęć dywersyfikacji to druga, po „możliwości osiągnięcia atrakcyjnych zysków”, najczęściej padająca odpowiedź na pytanie, co skłoniłoby ich do inwestowania w fundusze (7% wskazań), zaś elastyczność zmian jest na trzeciej pozycji (6% wskazań).

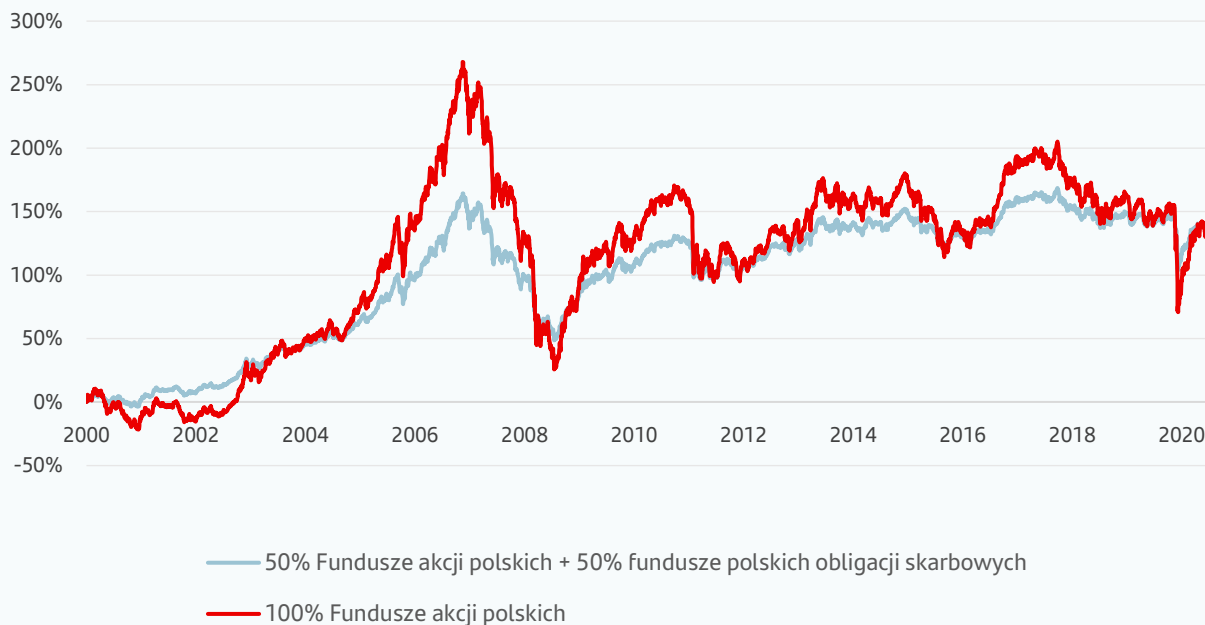
Czego uczy historia?

35% oszczędzających odkłada na przyszłość, 24% na dzieci, a 12% na emeryturę - co oznacza, że ich horyzont inwestycyjny jest długi, ale aż 62% oszczędzających go nie definiuje. Jak zatem zmniejszyć wpływ zmian w zależności od sytuacji na rynkach finansowych? Poniżej zaprezentowano wyniki dwóch prostych portfeli za ostatnie 20 lat (październik 2000 – październik 2020). Pierwszy (czerwona linia) jest złożony wyłącznie z funduszu akcji polskich. Drugi portfel (niebieska linia) jest złożony w połowie z funduszu akcji polskich i w połowie z funduszu polskich obligacji skarbowych.

W ostatnich 20 latach średni fundusz akcji polskich dał zarobić ok. 113%. Natomiast portfel złożony w połowie z takiego funduszu i połowie z funduszu polskich obligacji skarbowych wypracował wyższy wynik 128%. Średnioroczna stopa zwrotu to zatem kolejno 3,9% i 4,2%. Nawet najprostszy podział pomiędzy dwa średnie fundusze polskich akcji i obligacji skarbowych sprawił, że ryzyko wejścia na „górze” i perspektywa długiego odrabiania strat została mocno ograniczona.

Portfel złożony w połowie z funduszu polskich obligacji skarbowych nie tylko miał mniejszą zmienność, ale dał zarobić w długim okresie więcej niż portfel złożony tylko z funduszu polskich akcji. To nieintuicyjny wniosek, który po pierwsze wynika ze słabości polskiej giełdy w ostatniej dekadzie, a po drugie z bardzo dobrej koniunktury na rynku długu. I choć tak dobry okres na rynku obligacji może się długo nie powtórzyć, to wciąż fundusze te będą pełnić funkcję stabilizującą wyniki portfela. Niewykluczone, że kolejne 10 lat będzie za to lepsze dla polskiego rynku akcji. To argument stojący za dywersyfikacją funduszy, w które się inwestuje, a nie stawianie wszystkiego na jedną kartę.

Jak działała dywersyfikacja portfela funduszy w tym wieku

Źródło: Analizy Online na podst. notowań średnich dla funduszy polskich akcji i obligacji skarbowych

Samodzielny jak Polak

Większość Polaków przyzwyczało się do korzystania z bankowości elektronicznej na swoich telefonach i komputerach. Rewolucja cyfrowa dociera również do branży inwestycyjnej. Średnio trzech na dziesięciu inwestuje w fundusze poprzez e-bankowość (32%), a także poprzez stronę internetową TFI (29%). Mniej popularnym rozwiązaniem wśród samodzielnych działań są te realizowane poprzez platformę multifunduszową, które podejmuje rzadziej niż co dziesiąty posiadacz funduszy inwestycyjnych.

Polacy deklarują samodzielność, jeśli chodzi o pozyskiwanie informacji o dostępnych formach oszczędzania i inwestowania. Jako najczęstsze źródło wiedzy wskazują internet i serwisy poświęcone finansom (42% wskazań).

Kolejne popularne odpowiedzi dotyczą własnych analiz (33%) czy stron internetowych banków (20%). Stosunkowo niewiele osób śledzi grupy dyskusyjne na Facebooku czy kanały YouTube o tematyce finansowej (po kilka procent głosów). Często ankietowani posiłkują się opinią rodziny i znajomych (30%), a znacznie mniej osób korzysta z rozmowy z doradcą bankowym (14%).

Skąd czerpie Pan/Pani wiedzę na temat tego w czym warto ulokować oszczędności?

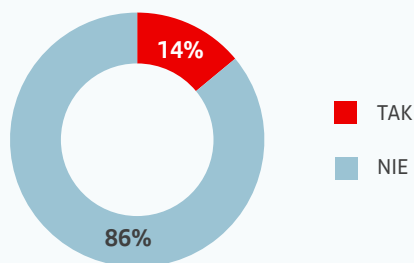

Liczoność próby badawczej = 628

Pieniądże lubią spokój

W ciągu ostatnich 6 miesięcy 14% ankietowanych otrzymało propozycję zainwestowania w rozwiązania, które mają zapewnić rzekomo wysoki zysk i jednocześnie minimalne ryzyko. Oferty, które otrzymywali badani dotyczyły najczęściej: kryptowalut (35%), nieruchomości (30%) oraz rynku forex (27%). Warto podchodzić z rezerwą do tego typu ofert, także dlatego, że na stronach KNF coraz częściej można znaleźć informacje o dopisaniu kolejnych firm do listy ostrzeżeń. Na liście ostrzeżeń KNF nie ma natomiast funduszy, co świadczy o dojrzałości tego rynku i uregulowaniu kwestii rzetelnego informowania o potencjale zysku oraz ryzyku.

Czy w okresie ostatnich 6 miesięcy miał/miała Pan/Pani telefoniczną, mailową bądź osobistą propozycję oferty inwestycyjnej, zakładającej możliwość osiągnięcia wysokiego zysku przy niewielkim ryzyku lub jego braku?

Liczebność próby badawczej = 1002

Czy inwestycje w fundusze są bezpieczne?

Należy pamiętać, że interes osób inwestujących w fundusze chroniony jest w Polsce na kilka sposobów:

- Zakup każdej jednostki funduszy wymaga analizy zgodnie z regulacjami MiFID
- Każdy fundusz zobligowany jest do publikacji kluczowych informacji dla inwestora (KIID) oraz kart funduszy
- Komisja Nadzoru Finansowego sprawuje pieczę nad tym, żeby fundusz był uruchomiony zgodnie z przepisami, kontroluje działania towarzystwa zarządzającego funduszem. Czuwa nad tym, żeby respektowane były prawa i obowiązki jego uczestników.
- Fundusz inwestycyjny to odrębna osoba prawna, co oznacza, że majątek klientów ulokowany w funduszu jest całkowicie niezależny od majątku towarzystwa funduszy inwestycyjnych, które nim zarządza.
- Aktywa funduszu przechowywane są u depozytariusza, który czuwa nad bezpieczeństwem instrumentów finansowych oraz pełni rolę nadzorczą.

Źródła:

1. Dane Narodowego Banku Polskiego za koniec września 2020 r.
2. Analizy Online, dane na koniec września 2020 r.
3. Analizy Online, dane na koniec września 2020 r.

Nota metodologiczna badania:

Czas realizacji: Wrzesień 2020 r.

Jednostka badania: Piętnoletni mieszkańcy Polski

Wielkość próby: N=1002; błąd oszacowania 3%, próg ufności 0,95

Miejsce badania: Badanie ogólnopolskie

Technika badawcza: Badanie zrealizowane metodą telefonicznych standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych wspomaganych komputerowo (CATI)
Badanie wykonał Instytut Badań Społecznych i Rynkowych IBRiS.

Raport powstał przy współpracy z firmą analityczną Analizy Online SA.

Pozostałe części raportu:

Santander Bank Polska S.A.
al. Jana Pawła II 17
00-854 Warszawa